

**„A szórakoztató eszközök és szolgáltatások igénybevételével kapcsolatos kártérítési
felelősség a bírói gyakorlat tükrében.”**

(publikáció)

dr. Zsilavecz Veronika

bírósági titkár
Győri Járásbíróság

*„Kettős úton halad az emberi élet;
Egyik a gyakorlat, másik az elmélet,
S minthogy az elmélet, most ezúttal, sáros:
Hadd lám, a gyakorlat merre viszen már most?”*
(Arany János)

1. Bevezetés

A kérdéskör érdekessége – a változatos tényállási elemek mellett – az is, hogy e tekintetben az új polgári törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) hatályba lépése jelentős kodifikációs változást jelentett. A korábbi joggyakorlat fókuszában az egyes szórakoztató eszközök és szolgáltatások veszélyes üzemi jellegének megítélése állt, míg – az egységes felelősségi rendszer elhagyása miatt – a hatályos szabályok mellett a kontraktuális felelősség kérdéseit kell ezekben az esetekben vizsgálni. Ezek a tevékenységek ugyanis szinte kivétel nélkül szerződéses jogviszony keretei között zajlanak, így a párhuzamos kártérítési igények kizárásának (az ún. non-cumul szabálynak) az eredményeként a korábbi deliktális jellegű megközelítés helyett már a szerződésszegésből eredő kártérítés körében kezelendők. Érdekes ezért annak vizsgálata, hogy ez a normatív változás vajon eredményez-e – és ha igen, akkor milyen mértékben eredményez – változást a felelősség feltételeinek alakulása szempontjából a gyakorlatban.

Természetesen a polgári jogi jogviszonyok „külső” keretei sem mellékesek, így célszerű áttekinteni azokat a más – jellemzően közigazgatási – jogágba tartozó normákat is, amelyek ezeket a szolgáltatásokat szabályozzák. Általánosságban ugyanis elmondható, hogy bár az ún. jogági jogellenesség függetlenségének elvére figyelemmel ezeknek a betartása, önmagában nem zárja ki a felelősséget, azonban a megsértésüknek nyilvánvalóan jelentősége lehet a kötelezett kimentése körében.

Ahogy azt már említettem, a Ptk. hatályba lépése előtt a bírói gyakorlat a szórakoztató eszközök és szolgáltatások bizonyos körét a veszélyes üzemi felelősség körébe sorolta, így a kárigények kérdéseire ezekkel kapcsolatban a szinte objektív felelősség szabályai voltak irányadók. Más esetekben azonban az „általános”, felróhatósági alapú felelősség szabályait kellett alkalmazni. Ehhez képest a kontraktuális felelősségre figyelemmel egységesen a szigorúbb, objektivizált felelősség lesz az irányadó. Kérdés ugyanakkor, hogy ez a gyakorlatban jelentett, vagy jelent-e majd érdemi változást – különös tekintettel a „tevékenységi kör” és az „ellenőrzési kör” fogalmainak értelmezésére. A bírói gyakorlat vizsgálata emellett abból a szempontból is indokolt, hogy az ún. félpcedens-rendszer alapján – amennyiben vannak – egyes kúriai határozatoknak kitüntetett szerepe van ezekben a kérdésekben (is).

Szintén a gyakorló jogászok szemszögéből érdekes lehet egyes gyakori történeti tényállások – például az ugráló vár, a nyári bob, vagy éppen a csúszdák, vidámparkok – esetében a felelősség alakulásának vizsgálata is.

2. A kárfelelősség rendszerének alapjai – a régi és a hatályos Ptk. szabályozásának eltérései

Ahogy azt már jeleztem, a hatályos szabályok elemzését mindenképpen annak bemutatásával kell kezdeni, hogy amiként változott a felelősség polgári jogi rendszere. Ez ugyanis alapvető hatással van arra, hogy a korábbi joggyakorlat eredményeit miként lehet továbbra is felhasználni.

A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) nem szabályozta külön a szerződésszegéssel és a szerződésen kívüli magatartással okozott károkért való felelősséget. A régi Ptk. a deliktuális kártérítést szabályozta részletesen, és egy utaló normán, a 318. §-on¹ keresztül ugyanezeket a rendelkezéseket kellett alkalmazni a szerződésszegéssel okozott károkra is. A szabályozás miatt a kontraktuális (szerződésszegési) és a deliktuális (szerződésen kívüli) kártérítési felelősségi tényállások között esetlegesen felmerülő elhatárolási kérdéseknek általában nem volt gyakorlati következménye. Ez azt jelentette, hogy amennyiben a felek szerződést kötöttek, és a kötelezett a szerződést megszegte, akkor a jogosult választhatott, hogy igényét kontraktuális vagy deliktuális alapon érvényesíti. A bírósági ítéletek leggyakrabban a régi Ptk. 339.§ (1) bekezdésére² hivatkoztak és megengedték, hogy a károsult kártérítési igényét akkor is deliktuális alapon érvényesítse, ha a felek szerződő partnerek voltak, de a deliktuális alakzat kedvezőbb volt rá nézve.³

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) a szerződési jogot érintő egyik legfontosabb változtatása, hogy szétválasztotta a kontraktuális és deliktuális kártérítést, a kontraktuális kártérítést külön szabályozta és objektív alapra helyezte.

Ennek gyakorlati következménye, hogy a Ptk. nem engedi meg a károsult számára a választás lehetőségét. A Ptk. 6:145. §-a szerint ugyanis a jogosult kártérítési igényét a kötelezettrel szemben akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti, ha a kár a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza. Azaz a Ptk. a "párhuzamos kártérítési igények kizárása" cím alatt kizárja, hogy a jogosult a kötelezettrel szemben ugyanazért a kárért deliktuális alapon is érvényesíthessen kártérítési igényt.

Ez azt jelenti, hogy a Ptk. alkalmazása során olyan esetekben, ahol eddig a veszélyes üzemi felelősséget alkalmazta bíróság, a jövőben a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni. Igaz ez a különböző szórakozási célokat szolgáló létesítmények és berendezések miatti kártérítési igényekre is, melyek a régi Ptk. alatt a fokozott veszéllyel járó tevékenység fogalmi körébe tartoztak.

A régi Ptk. alkalmazása során a kárért felelőssé tett személy mentesülése, az okozati összefüggés vizsgálata, a megtérítendő károk köre, valamint a kármegosztás kérdése alapvetően azon múltott, hogy a káresemény veszélyes üzemnek minősült-e, ami a károsult javára és a

¹ régi Ptk. 318. § (1) A szerződésszegésért való felelősségre, valamint a kártérítés mértékére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés mérséklésének – ha a jogszabály kivételt nem tesz – nincs helye.

² régi Ptk. 339. § (1) Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

³A jogirodalomban példaként a személyszállítási szerződést (taxiszolgáltatást) szokták említeni, mondván, a veszélyes üzemi felelősség kedvezőbb a károsult számára, mint a korábbi Ptk. kontraktuális felelősségi alakzata, amely felróhatósági alapú volt, s miért hozná a jogrend hátrányosabb helyzetbe azt, akinek a veszélyes üzem üzemeltetője történetesen a szerződő partnere, mint azt a személyt, aki szerződéses kapcsolat nélkül, "csak úgy" szenved kárt a veszélyes üzem működésével összefüggésben. (BENEDEK Károly - GELLÉRT György: *A régi Ptk. Magyarázata*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1992, 1285.)

károkozó terhére billentette át a bizonyítási szükséghelyzet problémáját. A Ptk. 6:145. §-ának alkalmazása azonban azt eredményezi, hogy míg a régi Ptk. alapján csak a tevékenység körén kívül eső (azaz külső) és elháríthatatlan ok esetén lehetett mentesülni a felelősség alól, a Ptk. szerint – mivel e károk már a kontraktuális felelősség körébe tartoznak – a 6:142. § értelmében ellenőrzési körön kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható és el nem hárítható esetekben van lehetőség a felelősség alóli mentesülésre. Pusztahelyi Réka szerint ennek eredménye az, hogy ha a bíróságok a non-cumul szabályát betartva ítéleznek előáll az a következmény, hogy bizonyos veszélyes üzemi tényálláscsoportok egyszerűen feloldódnak, ami különösen igaz a szórakozási célokat szolgáló tevékenységekre.⁴

A szórakoztató eszközökkel (pl. bobbálya, a mászófal, vízi csúszda) kapcsolatban felmerült kártérítési igények károkozó magatartása ugyanis jellemzően illeszkedik a fokozott veszéllyel járó tevékenység fogalmi körébe, de az valójában valamilyen szerződés teljesítése (leginkább szolgáltatás igénybevétele) során következik be, így hiába nem beszélhetünk veszélyességük csökkenéséről, a szerződéses jogviszony fennállása miatt sem a károsult nem hivatkozhat, sem a bíróság nem folyamodhat a speciális, deliktuális tényállás alkalmazásához.

Miskolczi Bodnár Péter sajátos példákkal szemlélteti, hogy a non-cumul szabály nemcsak a veszélyes üzemi felelősséget "szoríthatja ki", hanem más különös felelősségi alakzatok alkalmazását is "kiiktathatja", ha a károkozó és a károsult között szerződéses viszony van, és a kár a szerződés teljesítése során következett be. Például, ha a cirkuszi előadás során elszabaduló tigris megr harapja a nézőt, a cirkusz a kontraktuális felelősség alapján kötelezhető kártérítésre, s nem állattartói minőségében felel (hiszen a néző és a cirkusz között, amely mellelleg állattartó is, szerződés jött létre, s ezért a deliktuális út kizárt); vagy, ha a sportmérkőzésen a stadion egy része leszakad és ez sebesíti meg a szurkolót, nézőt (a szerződéses viszonyra tekintettel itt az épületkárokért való felelősség szorul a háttérbe).⁵

Fuglinszky Ádám, Miskolczi Bodnár példáit továbbfűzve levezeti, hogy a Ptk. 6:145-6:146. §-ainak alkalmazása hasonló károkozások eltérő minősítéséhez vezethet. Például, ha a megvadult cirkuszi tigris a nézőt harapja meg, a kár nyilvánvalóan a szerződésszegés miatt, de legalábbis a szerződés teljesítése során következett be, így a kontraktuális felelősség szabályait kell alkalmazni. Ha azonban a tigris kiverekszi magát a cirkuszi sátorból, és egy járókelőt harap vagy karmol meg, akkor e károkozásra már az állatkárokért (közelebbről: a veszélyes állatok által okozott károkért) való felelősségi tényállás lesz az irányadó (miközben ugyanaz a tigris feltehetően ugyanolyan intenzitással harapott). Ha pedig a stadion összeomlásának példáját gondoljuk tovább: a néző a fenti okokból kontraktuális alapon érvényesítheti kártérítési igényét, ha az összeomló épület részei megsebesítik; ha azonban egyes épületrészek, szerkezetek nem befelé, hanem kifelé, az utca vagy más közterület felé hullanak alá, s kívülállókat, járókelőket is megsebesítenek, akkor ez utóbbi károkozásokra már az épületkárokért való (deliktuális) felelősség szabályait kell alkalmazni.⁶

Kemenes István szerint a fentiekre figyelemmel az első joggyakorlati probléma mindjárt abból adódhat, hogy a konkrét ügyben el kell határolni egymástól a kontraktuális, illetve a deliktuális kártérítési jogviszonyt: mindenekelőtt azt kell tisztázni, hogy a felek között szerződéses, vagy szerződésen kívüli jogviszony áll fenn. A per eldöntésének mintegy előkérdése, hogy a felperesi károsult az alperesi károkozóval szemben kontraktuális vagy deliktuális kártérítést érvényesíthet-e. Ez a jogalkalmazás szempontjából leegyszerűsítve azt jelenti: ha a károsult a

⁴ PUSZTAHELYI Réka: Igényhalmazatok a szerződésszegési jogkövetkezmények rendszerében, különös tekintettel a Ptk. 6:145.§-ára, *Pro Futuro*, 2016/2. 74.

⁵ MISKOLCZI BODNÁR Péter: Kontraktuális és deliktuális elhatárolásának nehézségei. In: BÍRÓ György- SZALMA József (szerk.): *Kötelmi jogi kodifikációs tanulmányok*, Miskolc, Novotni Kiadó, 2005. 119.

⁶ FUGLINSZKY Ádám: *Kártérítési jog*, Budapest, HVG-ORAC, 2015.73.

szerződéses jogviszony ellenére szerződésen kívüli kártérítés jogcímén lép fel – a 6:519. §-ra hivatkozik a 6:142. § helyett – akkor keresete alaptalan lesz, és el kell utasítani. Ugyanez a helyzet fordítva is: ha a szerződésen kívüli károsult a 6:142. §-ra hivatkozik a 6:519. §-a helyett, akkor ugyancsak alaptalan lesz a keresete és el kell utasítani. Az anyagi jogi szabályozás tehát e körben eljárásjogi jogcímhez kötöttséget is eredményezett.⁷

3. A szórakoztató eszközökre és szolgáltatásokra vonatkozó jogi szabályozás

Ahogy azt szintén a bevezetőben is jeleztem a szórakoztatási célú eszközökkel kapcsolatos kárfelelősség vizsgálata során nem mellőzhető az a körülmény, hogy e tevékenységre vonatkozóan – mintegy külső keretként – közigazgatási normák is léteznek. E szabályanyag áttekintése is fontos abból a szempontból, hogy az ezzel kapcsolatos esetleges jogsértéseket – vagy éppen a formálisan fennálló közigazgatási jogi jogszerűséget – értékelni kell a káreseményért való felelősség megállapítása során.

A szórakoztatási célú eszközök üzemeltetése, tevékenységek végzése tipikusan hatósági engedélyezés függvénye, még ha a polgári jogi kártérítés szempontjából a hatósági engedély megléte vagy hiánya, az annak megfelelő működtetés, üzemeltetés, az előírások betartása általában irreleváns kérdés. A közigazgatási, hatósági szempontból szabályellenes, rendellenes működés polgári jogi szempontból általában nem minősül jogellenesnek, különösen, ha a működtetés kárt, nem vagyoni sérelmet nem okoz. A jogági jogellenesség függetlenségének elvére figyelemmel előfordulhat az is, hogy a polgári bíróság megállapítja a kártérítési felelősséget úgy, hogy a közigazgatási jog az adott magatartást még nem is vonta tárgykörébe.

A hatósági szabályozásra ugyanakkor hétköznapi szempontból nagy szükség van, hiszen napjainkban már egy falunap sem képzelhető el körhinta, dodzsem vagy éppen céllövölde nélkül. Az ilyen rendezvényeken és fixen telepített helyeken (vidámpark) használt mutatványos berendezésekre – az általuk végzett különleges mozgások és legfőképpen az azt használatba vevő közönség életének és testi épségének a megóvása okán – külön jogszabályi előírások vonatkoznak.

A Magyar Nemzet összeállításából kiderül, hogy Magyarországon főként mutatványos eseményeken fordulnak elő nagyobb számban sérüléssel járó szerencsétlenségek. 1990 októberében a garandai búcsúban megdőlt és felborult egy körhinta, a baleset következtében tízen sérültek meg, egyikük súlyosan. 1993 májusában egy légvárat kapott fel hat-hét méter magasba a szél Beremendben. Négy gyermek esett ki, de csak könnyebb sérüléseket szenvedtek. 1994 májusában Záhonyban, 1996 októberében Nagytállyán is körhinta okozott sérülést. Az egyik legsúlyosabb hazai incidens az 1999-es Sziget fesztiválon történt: a körhinta két gondolája leszakadt egy 25 éves férfi halálát okozva. Ugyanez a szerkezet 2008-ban is okozott balesetet, akkor négy súlyos és egy életveszélyes sérülés lett a következménye. 2009 májusában ismét majdnem tragédiába torkolt egy majális: Sárváron a körhinta hidraulika tartó-emelőkarja tört el, egy 35 éves férfi kirepült a székéből. Az eset utáni szakértői vizsgálat nemcsak az érvényes műszaki vizsga hiányát, de a fémszerkezet teljes alkalmatlanságát is megállapította. Minőségellenőrzési szakértők szerint gyakran sem az üzemeltetők, sem az illetékes önkormányzatok nem tartják, illetve nem tartatják be az előírásokat. A 2017 szeptemberében, Várpalotán történt balesetben is a hibás üzemeltetés okozott tragédiát. A vidámparki hinta leszakadt, öten zuhantak a mélybe. Egy 18 éves fiatal fogyatékkal járó koponyasérülést szenvedett.⁸

⁷ KEMENES István: A kontraktuális kártérítés egyes kérdései, *Magyar Jog*, 2017/1. 1.

⁸ MOLNÁR Nikolett: Mennyire gyakoriak a vidámparki balesetek? *Magyar Nemzet*, 2023.08.16.

Nyilvánvaló, hogy egy adott tevékenységnek a fokozottan veszélyes jellege a polgári bírósági eljárásban akkor válik először vitatottá, amikor az adott tevékenységből kár származik, és a károsult kártérítési követelésével fellép. Az üzemeltető elsődleges célja a kötelező rendszabályok, a hatósági előírások, szabványok betartása, tehát a létesítéssel és az üzemeltetéssel kapcsolatos műszaki és hatósági elvárásoknak való megfelelés. Ha az üzemeltető biztosan számíthat arra, hogy az általa végzett tevékenységért szigorú felelősségi tényállás alapján fog felelni, tehát a kárt – akár a károsult közrehatása esetén is – teljes mértékben vagy jelentős részben neki kell megtérítenie/viselni, akkor ugyanazt az elővigyázatossági lépést, és emiatt ugyanazt a többletköltséget inkább felvállalja – mutat rá Szalai Ákos is.⁹ A veszélyes üzemi felelősség szempontjából az üzemeltetővel szemben támasztott elvárás – a gazdaság általános teherbíró képességét is figyelembe véve – az, hogy nemcsak a jogi előírásokat betartva, hanem a rendelkezésre álló valamennyi technikai megoldás felhasználásával is törekedjen a veszély kiküszöbölésére, illetve a kár elhárítására.¹⁰ A technika fejlődésével az elháríthatatlanság kategóriája egyre jobban zsugorodik.¹¹

A szórakoztató eszközökkel, mint potenciális veszélyforrással szembeni intézkedéseket előíró, hatósági engedélyek, így közvetetten mégis visszahathatnak a tevékenység veszélyességének polgári jogi megítélésére, és a kártérítési felelősség megállapíthatóságára. Erre figyelemmel az alábbiakban a szórakoztató eszközökre és szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályoknak azoknak a kapcsolódási pontjait ismertetem, amelyek a kártérítési felelősség megállapítása során közvetetten jelentőséggel bírhatnak.

3.1. Az egyes szórakoztatási célú berendezések, létesítmények és ideiglenes szerkezetek, valamint szórakozási célú sporteszközök biztonságosságáról szóló 24/2020. (VII. 3.) ITM rendelet

A szórakoztató eszközökre és szolgáltatásokra vonatkozó jogi szabályozás korábban a mutatványos berendezések biztonságosságáról szóló 7/2007. (I. 22.) GKM rendelet volt. Az egyes szórakoztatási célú berendezések¹², létesítmények¹³ és ideiglenes szerkezetek¹⁴, valamint szórakozási célú sporteszközök¹⁵ biztonságosságáról szóló 24/2020. (VII. 3.) ITM rendelet 2020. november 30. napján lépett hatályba. Az új rendelet bővebb a réginél, ugyanis „a felhasználók biztonságának védelme érdekében bevonja a szabályozás hatálya alá mindazokat a szórakoztatási célú berendezéseket és létesítményeket, amelyek a használattal járó veszélyek tekintetében fokozott ellenőrzést igényelnek. A szabályozás hatálya alá kerülő eszközök, berendezések és létesítmények tervezése, kivitelezése, megfelelőségének értékelése, műszaki megvizsgálása, üzemeltetése, illetve használata, valamint ellenőrzése során a megfelelő

⁹ SZALAI Ákos: Veszélyes üzemi felelősség – joggazdaságtani hatások. *Állam- és Jogtudomány*, 56. évf. 4. sz. 56.

¹⁰ WELLMANN György (szerk.): *Polgári Jog I-IV.- új Ptk.- Kommentár a gyakorlat számára*, Budapest, HVG-ORAC, 2023. (online Jogkódex hozzáférés) 6:535. §-hoz

¹¹ VÉKÁS Lajos: 6:535. §-hoz fűzött magyarázat. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2018.

¹² „szórakoztatási célú berendezés: szórakoztatási célú, gépi meghajtással mozgatott ideiglenes vagy állandó jelleggel telepített gépi szerkezet, amely nem minősül szórakozási célú sporteszköznek, és amelyet az azt igénybe vevők szórakoztatása vagy szórakoztatásának kiszolgálása céljából üzemeltetnek vagy állítanak fel.”

¹³ „szórakoztatási célú létesítmény: olyan szórakoztatási célú ideiglenes vagy állandó jelleggel telepített eszköz, eszközpark vagy nem gépi szerkezet, amely szórakozási célú sporteszköznek nem minősül, és amelyet az azt igénybe vevők szórakoztatása vagy szórakoztatásának kiszolgálása céljából üzemeltetnek vagy állítanak fel, függetlenül attól, hogy maga az eszköz vagy eszközpark nem feltétlenül végez mozgást szórakoztatási célra;”

¹⁴ „szórakoztatási célú ideiglenes szerkezet: szórakoztató rendezvények lebonyolítása céljából felállított, gyors építhetőséggel, traverz- vagy más tartószerkezeti elemekből készült, jellemzően ponyvával rendelkező felépítmény;”

¹⁵ „szórakozási célú sporteszköz: olyan sporteszköz, melynek célja különböző mozgás- és térélmények kipróbálása, gyakorlása;”

biztonság és megbízhatóság szempontjai a hatályos szabályozáshoz képest hatékonyabban érvényesíthetővé válnak”.¹⁶ Nem terjed ki azonban a hatálya a játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló miniszteri rendeletben meghatározott játszótéri eszközökre.

A rendelet 3. § (1) bekezdése szerint a szórakoztatási célú berendezést, létesítményt, ideiglenes szerkezetet, szórakozási célú sporteszközt úgy kell tervezni, kialakítani, hogy rendeltetésszerű használat esetén ne veszélyeztesse a személyek életét, testi épségét, egészségét és a vagyonbiztonságot. A 9. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy az üzemeltető a szórakoztatási célú berendezés, létesítmény, ideiglenes szerkezet, valamint a vasalt út kivételével a szórakozási célú sporteszköz üzemeltetését akkor kezdheti meg, ha rendelkezik az adott berendezésre vagy létesítményre vonatkozó műszaki és biztonságtechnikai előírásoknak való megfelelést igazoló, hatályos megfelelőségi tanúsítvánnyal¹⁷ vagy az 1. melléklet 3. pont 3.2.1. alpontja alá tartozó eszköz esetében típusvizsgálati tanúsítvánnyal, belső gyártásellenőrzést igazoló megfelelőségi nyilatkozattal és a biztonságos használatra való alkalmasságot igazoló jegyzőkönyvvvel. Az üzemeltető a megfelelőségi tanúsítványt vagy a típusvizsgálati tanúsítványt, a belső gyártásellenőrzést igazoló megfelelőségi nyilatkozatot és a biztonságos használatra való alkalmasságot igazoló jegyzőkönyvet az üzemeltetés helyszínén tartja.

Változatlan maradt, hogy a szórakoztató eszközöket és szolgáltatásokat a jogszabály melléklete I.–II. –III. veszélyességi osztályba sorolja, oly módon, hogy a meghatározott eszközök mellett leírják azokat az alapvető fizikai tulajdonságokat, működési jellemzőket, amelyek az adott osztályban felsorolt, vagy még fel nem sorolt eszközökre igazak.¹⁸

¹⁶ 24/2020. (VII. 3.) ITM rendelet végső előterjesztői indokolása

¹⁷ A megfelelőségi tanúsítvány kiállítására az arra felhatalmazott szervezet jogosult, amely elsősorban az irányadó műszaki előírásoknak és szabványoknak való megfelelést vizsgálja. A megfelelőségi tanúsítvány kiállítására az arra felhatalmazott szervezet jogosult, amely elsősorban az irányadó műszaki előírásoknak és szabványoknak való megfelelést vizsgálja.

¹⁸ 1. melléklet a 24/2020. (VII. 3.) ITM rendelethez:

„1. Az I. veszélyességi osztályba tartozó, szórakoztatási célú berendezések, létesítmények és ideiglenes szerkezetek, valamint szórakozási célú sporteszközök

1.1. Szórakoztatási célú berendezések és létesítmények, amelyek magassága vagy emelési magassága 5 méternél nagyobb vagy működési sebessége 10 m/s (36 km/óra) értéket meghaladja vagy gyorsulása 10 m/s²-nél nagyobb: 1.1.1. felnőttek számára készült körhinta (ideértve a forgóhintát, átfordulós hintát, motoros hajóhintát és keringő körhintát), 1.1.2. hullámvasút, 1.1.3. óriáskerék, 1.1.4. bungee-jumping és katapult, 1.1.5. légpárnás eszközök extrém ugráshoz (BagJump, blob), 1.1.6. alpesi, nyári bób és elektromos szánkópálya (bóbkart), 1.1.7. 5 m magasságot meghaladó vízcúszda, 1.1.8. kalandpark, magaslati kötélpálya, lecsúszópálya, 1.1.9. egyéb olyan, az 1.1.1–1.1.8. pontban nem nevesített szórakoztatási célú berendezés, létesítmény, amely esetében teljesül az, hogy a magassága vagy az emelési magassága 5 méternél nagyobb vagy a működési sebessége 10 m/s (36 km/óra) értéket meghaladja vagy a gyorsulása 10 m/s²-nél nagyobb.

1.2. Szórakozási célú sporteszközök, amelyeken 5 méternél nagyobb magasságba lehet felmászni, felemelkedni, vagy ennél nagyobb magasságban végezhető a mozgás: 1.2.1. függőleges szélcsatorna, 1.2.2. szabadesés szimulátor, 1.2.3. nehéz, nagyon nehéz és extrém nehéz fokozatú vasalt út (via ferrata), 1.2.4. 4,5 m magasságot meghaladó mesterséges mászófal, ide nem értve a versenysport céljára használt vagy sportegyesület keretében végzett edzés céljára igénybe vett mászófalat, 1.2.5. egyéb olyan, az 1.2.1–1.2.4. pontban nem nevesített szórakozási célú sporteszköz, amely esetében teljesül az, hogy 5 méternél nagyobb magasságba lehet felmászni, felemelkedni, vagy ennél nagyobb magasságban végezhető a mozgás.

1.3. Olyan szórakoztatási célú ideiglenes szerkezetek, amelyek rendezvény lebonyolítására szolgáló, 20 m²-t meghaladó alapterületű épületek, és felállításuk időtartama meghaladja a 180 napot.

2. A II. veszélyességi osztályba tartozó, szórakoztatási célú berendezések és létesítmények, valamint szórakozási célú sporteszközök

2.1. Szórakoztatási célú berendezések, létesítmények, amelyek magassága vagy emelési magassága 0,3 méternél nagyobb, de 5 méternél kisebb, vagy működési sebessége 1,5 m/s és 10 m/s, azaz 5,4 km/óra és 36 km/óra közé esik, vagy gyorsulása 10 m/s²-nél kisebb: 2.1.1. hófánk, 2.1.2. dodzsem, 2.1.3. gokart és hozzá tartozó pálya, 2.1.4. szimulátor, 2.1.5. elvarázsolt kastély, 2.1.6. vízi ejtőcsónak, 2.1.7. 1 méternél nagyobb, de legfeljebb 5 méter magasságú vízcúszda, ide nem értve a gyermekvízcúszdákat, 2.1.8. wakeboardpálya.

Az I. és II. veszélyességi osztályba tartozó, szórakoztatási célú berendezést, létesítményt csak olyan személy kezelheti, akit az országos illetékességgel eljáró Budapest Főváros Kormányhivatala által feljogosított szervezet a berendezés biztonságos üzemeltetésére kioktatott, és ennek tényéről részére igazolást állított ki.

A jogszabály 16. §-a rendezi az időszakos műszaki ellenőrzés szabályait is, hiszen az I. veszélyességi osztályba tartozó berendezéseket, eszközöket évenként, a II. veszélyességi osztályba tartozó, szórakoztatási célú berendezést, létesítményt két évenként, a III. veszélyességi osztályba eszközt három évenként időszakos műszaki ellenőrzésnek kell alávetni¹⁹. Ezzel együtt – e jogszabállyal és a hozzá tartozó szabványrendszerrel – a nem megfelelő műszaki állapotú vagy csupán egyszerűen felújításra szoruló berendezések kiszűrése is lehetővé vált, hiszen a rendelet 17. §-a a szórakoztatási célú berendezések élettartamát 10 évben maximálja. Ezt követően azokat tervezett módon, teljeskörűen fel kell újítani és a műszaki ellenőrzést üzembehelyezést megelőző eljárásként szükséges lefolytatni.

4. A kárfelelősség a régi Ptk. szabályai szerint – a veszélyes üzemi felelősség, a bírói gyakorlat alakulása

Amint azt már előrebocsátottam, a Ptk. hatályba lépését megelőzően a joggyakorlat központi kérdése a veszélyes üzemi felelősség megállapíthatósága volt. Figyelemmel a szórakoztató eszközök jellegére és működési sajátosságaira – néhány, adott esetben első hallásra kifejezetten

2.2. Szórakozási célú sporteszközök, amelyeken 1 méternél nagyobb, de 5 méternél kisebb magasságba lehet felmászni, felemelkedni, vagy ebben a magasságban végezhető a mozgás: 2.2.1. quadjellegű járműpálya, 2.2.2. 4,5 m magasságot el nem érő mesterséges mászófal, boulderfal, ide nem értve a versenysport céljára használt vagy sportegyesület keretében végzett edzés céljára igénybe vett mászófalat, 2.2.3. görgős sporteszközök létesítménye.

2.3. A 2.1. és a 2.2. alpontra tartozó berendezések vagy sporteszközök bármelyikével rendelkező játszótér játékelemei.

2.4. Egyéb olyan, a 2.2.1–2.2.3. alpontra nem nevesített szórakozási célú sporteszköz, amely esetében teljesül az, hogy azon 1 méternél nagyobb, de 5 méternél kisebb magasságba lehet felmászni, felemelkedni, vagy ebben a magasságban végezhető a mozgás, kivéve a szabad testsúlyos edzés sporteszközeinek 3 méternél nem magasabb elemeit.

3. A III. veszélyességi osztályba tartozó, szórakoztatási célú berendezések, létesítmények és ideiglenes szerkezetek, valamint szórakozási célú sporteszközök

3.1. Szórakoztatási célú berendezések és létesítmények, amelyek használója a beszállószintről 0,3 méternél kevesebbet emelkedik, és a sebessége 1,5 m/s-nál, azaz 5,4 km/óránál kisebb, vagy amelyeken 1 méternél magasabbra nem lehet felmászni: 3.1.1. gyermekek számára készült körhinta, 3.1.2. 5 m2-t meghaladó alapterületű felfújható berendezések, létesítmények, 3.1.3. vízi élménypark, ideértve a vízre helyezett felfújható berendezéseket, létesítményeket is, 3.1.4. gyermekvonat, 3.1.5. kerti vasút, 3.1.6. akkumulátoros gyermekautó és -motor, 3.1.7. akkumulátoros vagy kézi hajtású gyermekcsónak, 3.1.8. céllövölde, 3.1.9. erőmérő játék, 3.1.10. gyermekvízicsúszda, 3.1.11. mobil játszótér, 3.1.12. vízibicikli, lábbal hajtható vízi dodzsem.

3.2. Szórakozási célú sporteszközök, amelyeken 1 méternél magasabbra nem lehet felmászni, vagy a felhasználó a saját erejéből rugalmas alátámasztáson 1 méternél magasabbra nem tud felugrani: 3.2.1. kondipark, állandó jelleggel telepített kültéri fitneszeszköz, ideértve a szabad testsúlyos edzés sporteszközeinek 3 méternél nem magasabb elemeit is, 3.2.2. gumiasztal (trambulin), 3.2.3. könnyű és közepes fokozatú vasalt út, 3.2.4. buborékfoci.

3.3. Szórakoztatási célú ideiglenes szerkezetek: 3.3.1. 3 méter magasságot meghaladó, ideiglenes installáció, 3.3.2. 50 m2-t meghaladó alapterületű sátor, 3.3.3. 50 m2-t meghaladó alapterületű színpad, 3.3.4. színpadfedés, 3.3.5. színpadtechnikai tartószerkezet, 3.3.6. 20 főt meghaladó befogadóképességű mobil lelátó.

3.4. A 3.1. és a 3.2. alpontra tartozó berendezések vagy sporteszközök bármelyikével rendelkező játszótér játékelemei.

3.5. Egyéb olyan, külön nem nevesített szórakoztatási célú berendezés és létesítmény, szórakozási célú sporteszköz, amely a 3.1. vagy a 3.2. alpontra meghatározott műszaki kritériumokat kielégíti.”

¹⁹ Az üzemeltető a megfelelőségi tanúsítvány hatályának lejártá előtt kezdeményezi az időszakos műszaki ellenőrzést a kijelölt szervezetenél. A kijelölt szervezet az időszakos műszaki ellenőrzést elvégzi. A szétszerelt állapotban történő vizsgálat műszaki feltételeit a kijelölt szervezet határozza meg.

meglepő kivétellel – nagyon gyakori volt a veszélyes üzemi felelősség szabályainak alkalmazása.

4.1. A veszélyes üzem minősítés

Ahogy az már többször is felmerült, a régi Ptk. hatálya alatti veszélyes üzemekkel foglalkozó ítéletek jelentős részét a különböző szórakozási célokat szolgáló létesítmények és berendezések hibás működése miatti kártérítési igények tették ki. A joggyakorlat központi kérdése az egyes szórakoztató eszközök és szolgáltatások veszélyes üzemi jellegének megítélése volt.

Egy, Zódi Zsolt által ismertetett kutatás kimutatta, hogy amíg 2007-ben az ítéletek harminc százalékában találhattunk korábbi jogesetekre történő hivatkozást, addig ez az arány 2012-re negyven százalékra emelkedett. Tanulmányában hozzáfűzte, hogy vannak olyan területek, így a generálklauzulák alkalmazása, ahol döntvények vagy iránymutatások nélkül a bíróságok nehezen boldogulnának. Zódi bemutatta azt a folyamatot, hogy nemcsak a veszélyes üzemi fogalmak, hanem maga a veszélyes üzemről alkotott bírói definíció is hogyan változott, fejlődött a korábbi ítéletekre hivatkozó újabb és újabb döntésekben.²⁰ A régi Ptk. hatálya alatt született, kontinentális értelemben vett precedens értékű döntések konkrét értékelési szempontokat is nyújtottak a közvetlen fogalomalkotás mellett.

A Legfelsőbb Bíróság egy korai döntése szerint (BH 1966.5.4877.) a hajóhinta veszélyes üzem. A perbeli esetben a korábban kettős biztonsági berendezéssel (védőkosárral és védőövvel) ellátott hajóhintáról a védőkosarat leszereltették, mivel annak nagy súlya miatt átfordulni nem lehetett. Így a hajóhinta nem a szükséges kettős biztonsági rendszer mellett működött. A megállapított tényállás szerint az elhunyt, 1964. május 31-én a délutáni órákban – a hinta kezelőjének útmutatása alapján – lábát a hinta aljában levő papucsokba helyezte, majd a biztonsági övet a derekára csatolva hozzáfogott a hintázáshoz. Kb. a 18. átfordulás után az élettársa kérte, hogy hagyja abba a hintázást, Cs. J. azonban újból átfordult. Ekkor az alsó holtpontra bal lába, majd utána a jobb lába is kicsúszott a papucsból, azután kicsúszott kezéből a hinta tartóvasa is, és beleesett a hajóba, nyomban kibukott a hinta jobb oldalára, fejét a hinta tartóvázába ütötte, majd miután a biztonsági öv elszakadt, kizuhant a hajóból. A zuhanás következtében belső vérzést és gerincoszlop-szakadással járó gerincvelősérülést szenvedett, s a helyszínen azonnal meghalt. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a baleset bekövetkeztében az elhunyt is közrehatott azzal, hogy a hintázást figyelmeztetés ellenére tovább folytatta. A Legfelsőbb Bíróság szerint azonban: „az elhunyt azáltal, hogy átfordult a hintával, azt rendeltetésének megfelelően, az általában szokásos módon használta” olyan rendelkezés viszont nem volt, amely az átfordulások számát korlátozta volna. „Minthogy pedig a baleset egyébként a biztonsági berendezés hiányosságaira vezethető vissza – ugyanis már az első átfordulásnál megtörténhetett volna, hogy az elhunyt lába kicsúszik a papucsokból, illetőleg a biztonsági öv elszakad – az élettárs által történt figyelmeztetésnek nincs semmiféle jogi jelentősége. Szórakozó eszköz (hajóhinta) szokásos módon való használata közben keletkezett baleset esetén kármegosztásnak nincs helye. Az ezzel ellentétes állásfoglalás nemcsak törvénytörő, de kellő nevelő hatást sem gyakorol a hinta üzemeltetőjének jövőbeli magatartására.”

Vannak olyan sport és szórakoztató eszközök, amelyek igénybevétele szükségképpen együtt jár a károsodás bizonyos kockázatával és ez az önként vállalt kockázat kihat a kártérítési felelősség kérdésére is. Ilyennek minősítette például a Legfelsőbb Bíróság a vitorlázó repülést (BH1977. 17.) vagy a Fővárosi Ítéltábla a bűvárászt (6.Pf.21.135/2006/4.), illetőleg a siklóernyőt (6.Pf.20.541/2011/4.).

²⁰ ZÓDI Zsolt: Precedenskövetés és jogszabály-értelmezés. *Állam- és Jogtudomány*, 2014/3. 60-85.

A Legfelsőbb Bíróság a BH1977. 17. számú döntése szerint: „Sporttevékenység során elszenvedett sérülésből eredő kárért általában nem jár kártérítés. Ha azonban a károsodás más személy vagy szervezet magatartásával áll okozati összefüggésben, a felelősség kérdésében az erre vonatkozó kártérítési szabályok alkalmazásával kell döntení.” A perbeli esetben a felperes vitorlázó repülőgéppel versenyrepülés közben terepleszállást hajtott végre, majd a repülőtérré történő visszavontatás céljából motoros vontatógéppel vontatták. A vontatás közben azonban a vitorlázógép vontató kötele ismeretlen okból eloldódott és a vitorlázógép lecsúszásszerűen a földnek ütközött. A felek közötti vita eldöntése szempontjából az volt a lényeges, hogy a károsultat a baleset a vitorlázógépnek a versenyszám után a kiinduló repülőtérré való visszavontatása közben érte, éspedig a perben meghallgatott szakértő szerint felderíthetetlen okból. A szakértő véleménye szerint a véletlen kioldás lehetősége nem volt kizárható, így tehát annak megállapítására sem volt alap, hogy a baleset bekövetkezése a felperes felróható magatartásából származott. A Legfelsőbb Bíróság ezért megállapította, hogy „a vitorlázó repülőgéppel motoros géppel való légi vontatása fokozott veszéllyel járó tevékenység, mind a vontató, mind a vontatott gép üzemben tartójának az oldaláról, ezért az eközben bekövetkezett balesetből származott kárért a Ptk. 345.§-ának (1) bekezdésében írt rendelkezések szerint mindkét alperes felelős.”

A Fővárosi Ítéltábla a Gf. 40.417/2007/11. számú közbenső ítéletében megállapította, hogy a léghajó kikötött állapotban is megőrzi a veszélyes üzemi jellegét. A perbeli eset a budaörsi reptéren történt, ahol a léghajó leszállását, rögzítését (lenyűgözését) követően vihar tört ki. A vihar következtében a léghajó erős oldalirányú mozgást mutatott, a léghajót rögzítő oszlop eltört, a léghajó orra pedig elszabadult és a mintegy 300-400 méterre álló helikopternek ütközött, ezzel a helikopterben károkat tett. A Fővárosi Ítéltábla szerint: „Míg a helikopter esetében a megfelelő rögzítés és a motorok leállítása a veszélyes üzemi jelleg megszűnését eredményezi, addig a léghajó kikötése, figyelemmel a kikötési szabályokra, a héliumgázzal való feltöltöttségre és az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében részletezett egyéb körülményekre, a veszélyes üzemi jelleg megszűnését nem vonják maguk után. A léghajó állandó felügyeletének biztosítására éppen azért van szükség, mert a léghajó – figyelemmel arra, hogy a kikötés esetén is a levegőben marad – a nyomásváltozás, illetve az időjárási viszonyok változása esetén veszélyt jelenthet a környezete számára.” Erre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla kifejtette, hogy „az alperesnek a felelősség alóli mentesüléséhez annak bizonyítása szükséges, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Az alperes ebben a körben extrém erejű viharra hivatkozott, a vihar ilyen nagyságú erejét azonban csak az alperes alkalmazásában álló tanúk adták elő, akik a léghajó repülő és földi személyzetét adták a baleset bekövetkezésekor, így elfogulatlan tanúnak nem minősülnek. Az alperesnek ezt a védekezését azonban a bíróság az időjárás-jelentések adataival és a tanúvallomásokkal szemben csak akkor vehette volna figyelembe, ha egyébként az alperes a kimentési okra hivatkozása körében azt is bizonyította volna, hogy minden tekintetben az előírásoknak megfelelően járt el, így értelemszerűen a kárnak más oka nem is lehetett, mint a szél extrém erőssége. A jelen ügyben azonban az alperes ezeknek a követelményeknek nem tett eleget.”

A Pécsi Ítéltábla (BDT 2010.2236.) veszélyes üzemnek minősítette a rádióhullámokkal irányított modellrepülő. A rádióhullámokkal irányított modellrepülő működtetése kapcsán megfigyelhető "a veszélyes tevékenység mozzanatainak a kiszélesítése, kiterjesztése". Egy nemzetközi modell repülő-versenyen az egyik versenyző repülője irányíthatatlanná vált, az a nézők közé zuhant, kioltva ezzel egy házaspár életét. A polgári peres eljárás során a bíróság a modellrepülő működtetéséhez szükséges frekvenciasávot a fokozott veszéllyel járó tevékenységhez tartozónak minősítette, s az előállt – balesetet okozó – interferenzazavart a tevékenység kockázati körén belül jelentkező okként értékelte.

A BDT2010. 2358. számú döntésben megfogalmazott érvelés is a későbbiekben számos döntésben hivatkozási alap lett: " A fokozott veszéllyel járó tevékenység megítélésénél a működtetés során alkalmazott eszköz jellemző vonásait kell vizsgálni, és a tevékenységgel elindítható lehetséges okfolyamat következményeit is figyelembe kell venni. Egyedileg kell mérlegelni azt a körülményt, hogy a rendeltetésszerű használat során fellépő csekély rendellenesség okozhat-e aránytalanul széles körben vagy aránytalanul súlyos mértékben károkat." A Fővárosi Ítéltábla a tevékenységet fokozottan veszélyesnek minősítette, viszont érvelésében kifejezetten rögzítette, hogy a mutatóványos berendezések létesítésének és üzemeltetésének feltételeit meghatározó perbeli esetben hatályos rendelet hatálya alá e tevékenység nem tartozik. A rendelet 1. számú melléklete szerinti I. osztályba azért sem sorolhatók az alperes eszközei, mert az ott írt, 5 méternél nagyobb emelési magasság, valamint 10 m/s-ot meghaladó működési sebesség, illetőleg 10 m/s gyorsulás sem értelmezhető rá nézve. A II. veszélyességi osztályba pedig azért nem illeszthetők be, mert az oda tartozó térélményt nyújtó szerkezetnek, illetve szimulátor mozinak a fogalmi körébe sem tartozhatnak – érvelt a bíróság. A mászófal üzemeltetésének veszélyes üzemi jellegét tehát e rendelet által megszabott paraméterektől függetlenül állapította meg, hozzáfűzve, hogy „a polgári bíróságot a veszélyes üzemre minősítésben egyébként sem determinálja e hatósági előírásokat tartalmazó közigazgatási norma.”

„A perbeli mászófalnak az említett szempontok szerinti vizsgálatából azt emeli ki, hogy annak 10 métert meghaladó magassága, ilyen magasságban negatív falsíkok kialakítása, a kisszámú és kis felületű kapaszkodási pontok kialakítása mind olyan tulajdonságok, amelyek a biztosító berendezések csekély rendellenessége esetén is, a szolgáltatást igénybe vevő számára a leesés veszélyét és ezen keresztül aránytalanul súlyos hátrányok bekövetkezését, akár maradandó fogyatékossággal járó sérülések lehetőségét is magukban hordozzák. Ez pedig kellő alapul szolgál az üzemeltetés fokozott veszéllyel járó tevékenységgé minősítéséhez. Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a mászófal üzemeltetése mellett annak igénybevétele, azaz a falmászás, mint extrém sport üzeme is fokozott veszéllyel járó tevékenységként értékelendő. Ebből pedig az következik, hogy egymás közti viszonyukban, a Ptk. 346. § (1) bekezdése értelmében, a Ptk. 339. § (1) bekezdésében írt általános kártérítési szabályokat kell alkalmazni.”

A Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.570/2012/5. számú döntésében fokozott veszéllyel járó tevékenységnek tekintette a fogathajtást is. Döntésében kifejtette, hogy „a joggyakorlat által részletesen kimunkált meghatározás szerint fokozott veszéllyel jár az a tevékenység, amelynek a folytatása során fellépő viszonylag csekély mértékű rendellenesség is súlyos kárral fenyegető veszélyhelyzetet alakíthat ki, vagy folytatójának csekélyebb mértékű vétkeessége is súlyos kárveszéllyel fenyegető helyzetet teremthet, egyszerre nagyobb számú személy életét, testi épségét, egészségét vagy vagyonát fenyegető kárveszélyt idéz elő (BDT2012.2661.). A perbeli esetre az ismertetett megfogalmazás maradéktalanul ráillik. Nem kétséges, hogy az irányítás nélkül nekiiramodó, a felpereseket elgázoló, a fogattal a parkoló gépjárműveknek ütköző lovak így is számottevő kárt okoztak, de ha ámokfutásukat a jelenlévők lélekjelenlétének köszönhetően nem sikerül megállítani és a tömegbe futnak, jóval több személy is megsérülhetett volna.”

A korábban megfogalmazott érvelések segítségül szolgáltak a nyári bobbálya (BH2013. 91, Kúria Pfv.21.259/2016/9.) fokozottan veszélyes jellegének megítélésében is. A BH2013. 91. számú döntés szerint ugyanis: „A nyári bobbálya a 750 m hosszú pályaszakasza, az elérhető 30 km/h körüli sebességre, az ebben rejlő mozgási energia nagyságára, a bobbakocsi fékezhetőségére és sajátos egyensúlyi viszonyaira figyelemmel veszélyes üzemnek minősül, mert e tulajdonságai miatt, használata során kis hiba is súlyos következményekhez vezethet. A bobbálya ugyan nem játékszer, de nem is sporteszköz, nem fejleszt semmilyen emberi

képességet vagy készséget, továbbá igénybevétele a rendszeresség nem jellemző. Annak célja az alkalmi jellegű, szabadtéri szórakozás és kikapcsolódás, aki abba beül, semmilyen kockázatot nem vállal.”

A BH 2017. 406. számú kúriai határozat veszélyes üzemnek minősítette a gyermekquadot, sőt ezzel összefüggésben hivatkozott arra is, hogy a segédmotoros kerékpár is veszélyes üzem. A súlyos baleset azért következett be, mert a crossmotorral ugratni kívánó férfi hiába kérte meg a balesetben sérült 7 éves gyermek szüleit, hogy ügyeljenek rá, azok nem tették, és már csak a levegőben észlelte a quaddal elé kerülő gyereket. A crossmotor és a gyerekquad veszélyessége azonban nehezen összemérhető, ennek ellenére a bíróság alkalmazta a régi Ptk. 346. §-át és az általános felelősségi szabályokat felhívva eljutott a vétőképtelen gyermek gondozóinak, egyben a közvetett károsultak felelősségéig és a kármegosztás lehetőségéig.

A Kúria megállapította, hogy „az a körülmény, hogy átmenetileg valamilyen meghibásodás folytán nem volt lehetséges a 2-es sebességfokozatba való kapcsolás, még nem szünteti meg a jármű veszélyes üzemi jellegét. Ez a jármű műszaki adottságainál fogva megfeleltethető egy segédmotoros kerékpárnak. Ezen a jellemzőjén az a körülmény sem változtat, hogy működése távirányítóval kívülről kontrollálható volt. Ez a külső kontroll-lehetőség pusztán a jármű vezetőjének a belátási képessége körében mutatkozó esetleges hiányai külső pótlását teszi lehetővé a belátási képességgel bíró gondozó részéről. A jármű üzemeltetése feletti kontrollnak ez a megosztási lehetősége alapvetően nem változtat a tevékenység fokozott veszéllyel járó minőségén, mint ahogy egy segédmotoros kerékpár veszélyes üzemnek minősül akkor is, ha azt olyan személy üzemelteti, aki az ehhez szükséges belátási képességgel egyedül rendelkezik. A tevékenység fokozott veszéllyel járó jellege nem az üzemeltetőjének belátási képességétől és az üzemeltetés megosztási lehetőségétől függ.”

A Szegedi Ítéltábla BDT2017.3663. számú döntése szerint az autóverseny szervezőjének, rendezőjének felelősségére a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó kártérítési rendelkezések az irányadóak. A gépjárműben bekövetkezett műszaki hiba nem minősül a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső oknak, ezért erre hivatkozással az üzemben tartó a kártérítési felelősség alól nem mentesülhet. Az ítéltábla döntésben kifejtette, hogy „nem vezethet tehát eredményre önmagában annak bizonyítása, hogy a kár oka elháríthatatlan volt. Így nem mentesít a felelősség alól az olyan üzemzavar, amelyet a veszélyes üzem fenntartója korábban nem ismerhetett fel. Ez a helyzet akkor is, ha a szakértő által fel nem mérhető anyagfáradás miatt eltörik valamilyen fontos alkatrész, és emiatt következik be a baleset. A káresemény ugyan ebben az esetben elháríthatatlan – arra a károkozónak nincs ráhatása, azt nem képes befolyásolni – az üzemben tartó mégis felelősséggel tartozik, mivel ez nem a fokozott veszéllyel járó tevékenységen, nem a veszélyes üzemben, vagyis nem magán a gépjárművön kívüli ok, a fokozott veszéllyel járó tevékenység körébe esett.”

4.2. A veszélyes üzem fogalmi köréből kizárt esetek

A fent felsorolt jogesetekből láthattuk, hogy a bírói gyakorlatban egy korábbi veszélyes üzemre minősítésre, hogyan fog a későbbi gyakorlat is hivatkozni és a fogalom alá újabb konkrét káreseteket behozni. Találhatunk azonban arra is példákat, amikor a veszélyes üzemi minősítésből kizárt esetek teremtenek „precedenst”. A régi Ptk. alatt a bírói jogfejlesztésre hárult annak meghatározása, hogy hol húzódik az a határ, amelynél az adott szórakoztató vagy szabadidős tevékenység fokozott veszélyt jelentett.

A Legfelsőbb Bíróság a BH2005. 53. számú döntésében rögzítette, hogy „a hullámfürdő fenntartása, működtetése nem jelent fokozott veszélyt, ezért a veszélyhelyzethez kapcsolódó felelősségi szabály régi Ptk. 345. § (1) bekezdése nem alkalmazható.” A perbeli esetben a károsult fürdőzés közben balesetet szenvedett, amikor a medence széléről szabálytalanul a

vízbe ugrott és ráesett egy ismeretlen személy. Álláspontja szerint az alperes kártérítési felelősséggel tartozik mert a fürdőmester nem látta el a feladatát, nem tartott rendet és nem akadályozta meg, hogy a medence széléről szabálytalanul a vízbe ugráljanak. Utóbb a károsult azt adta elő, hogy a hullámmedencében valaki a faltól elrugaszkodva nekiesett, megütötte a fejét, és ez okozta a balesetet, amelynek következtében koponyaalapi törést szenvedett, ez agyvízcsgorgással járt és átszakadt a dobhártyája is. A Legfelsőbb Bíróság a keresetet elutasította, az alperes kártérítési felelősségét még az általános szabályok szerint sem állapította meg, mert: „A felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy a kárát az alperes jogellenes magatartása okozta, és csak ennek sikere esetén kerülhet szóba az alperesnek a kártérítési felelősség alóli kimentése annak bizonyításával, hogy magatartása nem volt felróható, vagyis úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A felperes az őt terhelő bizonyítási kötelezettséget nem teljesítette azzal, hogy az alperes által üzemeltetett hullámmedencében keletkezett a károsodása. Bizonyítania azt kellett, hogy az alperes tevőleges, vagy nem tevésben megnyilvánuló magatartásával (mulasztásával) okozta a kárát. Ennek a kötelezettségének a felperes nem tudott eleget tenni. A perben csak az a bizonyított tény, hogy a felperes igénybe vette az alperes által üzemeltetett hullámfürdőt és ott érte a károsodás. Ezzel azonban még nem bizonyított, hogy ezt az alperes okozta, vagyis a károsodását okozó alperesi magatartást nem bizonyította. Ezért helyesen hivatkozott az alperes arra, hogy az ő jogellenes, károkozó magatartásának a bizonyítása hiányában a kártérítési felelősség alóli mentesülése nem bizonyítható, mert a kimentése csak a konkrét károkozáshoz kapcsolódhat. A károsodását okozó alperesi magatartás bizonyítása hiányában pedig a kárigénye eleve alaptalan.”

A Fővárosi Ítéltábla Pf.21.254/2009/6. számú döntésében nem minősítette az ugrálóvárat veszélyes üzemnek. A tényállás szerint az ugrálóvárat annak felállítása és üzembe helyezése során a lehetséges tíz + négy rögzítő kötél helyett azt csupán négy kötéllal rögzítették a földhöz. A nap során kedvezőtlenül alakult időjárási viszonyok miatt azonban a légvárat a szél felemelte és elsodorta, ennek következtében több gyermek is sérüléseket szenvedett, egy gyermek pedig az életét veszítette. Az ítéltábla hangsúlyozta, hogy „az elsőfokú bíróság által kiemelt analógia, a hajóhinta-eset, nem helyénvaló, mivel azt a 7/2007. (I. 22.) GKM rendelet 1. számú melléklete szerinti I. veszélyességi osztályba tartozó átfordulós hinta, amelynek szokásos működésében fellépő legcsekélyebb rendellenesség is aránytalanul súlyos következményekkel járhat. Ezzel szemben a perbeli ugráló vár a rendelet melléklete szerinti III. veszélyességi osztályba tartozó mutatványos berendezés, amelynek szokásos használata során fellépő rendellenességek aránytalanul súlyos károsodáshoz nem vezethetnek. Normál működés esetén, átlagos időjárási viszonyok mellett az ugráló vár üzemeltetése ilyen veszélyt nem hordoz magában. A perbelihez hasonló extrém időjárási körülmények között bármely, egyébként veszélyesnek nem minősülő tárgy okozhat aránytalanul súlyos károkat.”

A Szegedi Ítéltábla a BDT2008. 1866 számú döntésében nem minősítette veszélyes üzemnek vízi csúszdát. A perbeli esetben az alperes által üzemeltetett K. Élmenyfürdő és Csúszdapark nevű létesítmény „Örült folyó” fantázianevű vízi csúszdáján a felperes és B. T. együttesen csúsztak le. Testsúlyuk összesen a 200 kg-ot meghaladta. Az egyik kanyarban annyira felgyorsultak, hogy mindketten kiestek a gumikarikából, a felperes kulcsontja eltört. Az üzemeltetésre vonatkozó utasítás csak életkorra vagy testmagasságra vonatkozó követelmény betartását írta elő, abban súlyhatárra vonatkozó korlátozás nem volt. A bíróság megállapította, hogy a felelősség jogalapja a Ptk. 339. § (1) bekezdése, ugyanis „a vízi csúszda üzemeltetése nem jár az emberi teljesítőképességet meghaladó erő felhasználásával, az átlagos emberi tevékenységgel együtt járó hatást meghaladó eredménnyel, így nem indokolt az alperes tevékenységét fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősíteni.” Nem fogadta el az alperes kimentési hivatkozását, ugyanis az „Örült folyó” vízi csúszda az irányadó szabvány, üzemeltetési utasítás és egyéb előírások szerint nem üzemelt megfelelően. A csúszda üzemelése csak átlagos igénybevétel, átlagos súlyú vendégek esetében tekinthető biztonságosnak.

Üzemeltetési hiányosság, hogy az alperes nem ismerte az ügynevezett kritikus súlyhatárt és az ezzel összefüggő balesetveszélyes üzemi állapotot, így nem szabályozta az üzemelést ezen esetek kockázatának megfelelően. A Kúria tehát ebben az ügyben elutasította azt a lehetőséget, hogy a veszélyes üzemre minősítés során a rendelet által meghatározott veszélyességi kategóriákra támaszkodjon.

Találunk azonban a fentiekkel ellentétes döntéseket is (Pfv.21.196/2014/5.; Pfv.21.208/2016/5). A Kúria Pfv.21.196/2014/5. számú döntésében rögzítette, hogy a vízicsúszdáról lecsúszás során bekövetkezett sérülések miatti kárigény elbírálásánál a veszélyes üzemi felelősség szabályai lehetnek irányadóak, ha a veszélyhelyzet egyedi sajátosságai ezt indokolják. A tényállás szerint a felperes és fia az I. r. alperes által üzemeltetett Wellness és Gyógyászati Központban a Szivárvány fantázianevű, 2-3 személy párhuzamos, egymás melletti lecsúszását lehetővé tevő vízicsúszdán „versenyt csúsztak”. A felperes és a fia egyszerre indultak el a csúszda tetejéről oly módon, hogy a felperes a vízszintes indító rúdról lendületet vett. A felperes a fia előtt ért vízbe, gyermeke közvetlenül a nyakára zuhant. A baleseti sérülésből eredően a felperesnek maradandó fogyatékosága keletkezett, össz-szervezeti egészségkárosodása 15%-os, ami a szakmai irányelvek szerint 19%-os munkaképesség-csökkenésnek felel meg. A Kúria indokolása szerint minden esetben külön-külön kell vizsgálni az adott tevékenység teljes folyamatát, eszközeit, a veszélyhelyzet kialakulásának lehetőségét és súlyát, illetőleg az erre ható emberi tevékenység lehetőségét. „Miután minden káreseményt külön kell vizsgálni és a körülmények több szempontból is eltérőek lehetnek, ezért a perbeli esetben a vízicsúszda veszélyes üzemnek minősül.”

A Szegedi Ítéltábla a BDT2017. 3697. számú döntésében rögzítette, hogy a lovaskocsi nem minősül fokozott veszéllyel járó, ezáltal objektív felelősség alá eső tevékenységnek. Az irányadó tényállás szerint a felperes 2003. szeptember 6-án az alperes által szervezett pusztaprogram keretében lovaskocsis kiránduláson vett részt. Indulás előtt az idegenvezetők anyanyelvükön tájékoztatták a turistákat, hogy óvatosan szálljanak fel és le a lovaskocsikra, menet közben pedig ne álljanak fel. A program végeztével a mintegy tíz lovasfogat egyszerre érkezett vissza, és fogatonként 10-12 vendég kezdte meg a leszállást egyenként, egymást követve. Ehhez a kocsik végén található 2 fokos, 25 cm-es lépésmagasságú lépcsőt használták, amely a kocsi körülbelül 55-80 cm magas padozata és a föld felszíne között helyezkedett el. Közben a lépcső melletti támasztékba kapaszkodtak. A fogat lazább, homokos talajon történő megállását követően a felperes a csoport többi tagját követve kezdte volna meg a leszállást, azonban ekkor a kocsi elé befogott két ló ismeretlen okból hirtelen megriadt, a behúzott kézi- és lábfék ellenére körülbelül 80 cm-re megrántották a fogatot. A hajtó az elmozdulást azonnal észlelte, és a kezében tartott szárral, valamint hangjelzéssel sikeresen visszafogta a lovakat. Így a kocsi álló helyzetéből előremozdult, a felperes pedig a hirtelen előregurulás és a lovak visszahúzásából eredő tehetetlenség miatti hintahatás következtében elvesztette egyensúlyát, a földre esett, és bal oldali felkarcsonttörést szenvedett el. Az ítéltábla kiemelte, hogy a bírói gyakorlat nem tekinti fokozott veszéllyel járó, ezáltal objektív felelősség alá eső tevékenységnek a kocsi háziállat – jelen esetben ló – által történő húzását. Az ilyen eset az állattartói általános felelősség körébe tartozik, vagyis a régi Ptk. 351. § (1) bekezdés utaló szabálya folytán az állattartó a kártérítés általános szabálya régi Ptk. 339. §-a szerint felel az állat által okozott kárért. A felelősség alóli mentesüléshez bizonyítania kell, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ezért a felróhatóság hiányának bizonyításával mentesül a lovaskocsis kirándulás szervezője a kártérítési felelősség alól, ha a balesetet az okozta, hogy a lovak váratlanul megbokrosodtak, de a baleset elkerülése érdekében a szervező minden szükséges, általában elvárható intézkedést és tájékoztatást megtett. Jelen esetben a károkozó a vétlenségét a káresemény bekövetkeztében sikerrel bizonyította, ez pedig azzal a következménnyel jár, hogy mentesül a felelősség alól.

A Fővárosi Ítéltábla a Pf.20.448/2017/4. számú döntésében megállapította, hogy az úszásoktatás potenciális életveszélyt nem jelent, s ezért a veszélyes üzemi felelősség nem alkalmazható. A perbeli esetben a felek között a régi Ptk. hatálya alatt jött létre úszásoktatásra szerződéses jogviszony. A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette testi épséghez, egészséghez fűződő jogát azzal, hogy 2014. május 19. napján az úszásoktatás során nem megfelelő gondossággal hajtatta végre a sorgyakorlatot; ennek során baleset érte, a két metszőfoga letört. Az ítéltábla rögzítette, hogy: „Adott esetben a gyermekek úszásoktatása úszásoktató felügyelete mellett, nem mélyvízű medencében folyt, kis csoportokban, adott úszó sávban, meghatározott rend szerint. Tévedett a felperes, amikor a tevékenységet a közfelfogás szerint potenciális életveszélyt magában hordozónak tekintette. A közfelfogás nyilvánvalóan nem tekint a gyermek úszásoktatásra olyanként, mint amely magában hordozza a gyermekek élete elvesztésének kockázatát, hiszen ez esetben egyetlen szülő sem tenné ki gyermekét ilyen veszélynek. A gyermekek életének elvesztése az oktatás során fellépő kisebb súlyú rendellenesség esetén nem reálisan fennálló veszély; az kizárólag abban az esetben fenyeget, ha az úszásoktató nem kíséri figyelemmel a medencében történeteket, s emiatt szükség esetén nem tud közbeavatkozni. Ez azonban az úszásoktatási tevékenység során jelentkező kisebb súlyú rendellenességeként nem minősíthető, ez a megbízási szerződés kirívóan súlyos megszegése.” A felperes a szerződésszegésből eredő kártérítési igényére a régi Ptk. 318. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 339. § (1) bekezdése volt irányadó. A bíróság a felperes keresetét elutasította, mert a rendelkezésre álló adatok alapján kétséget kizáróan nem lehetett megállapítani, hogy a felperes sérülése miként keletkezett. Miután kétséget kizáró módon nem volt megállapítható a baleset bekövetkezésének módja, nem állapítható meg az alperes, illetve közreműködőjének a károsodás bekövetkezésével okozati összefüggésben álló mulasztása sem, melyből következik, hogy az alperes magatartása (mulasztása) és a felperes kára közötti oksági kapcsolat nem volt bizonyított.

5. A bírói gyakorlat alakulása a Ptk. hatálya alatt – változás, vagy változatlanság

A régi Ptk. alkalmazása során nem volt joggyakorlati jelentősége annak a kérdésnek, hogy milyen kárfelelősségi alapot jelöl meg az igényt érvényesítő fél, mert a jogszabály a kontraktuális kártérítést csupán egy utaló normán keresztül szabályozta, valójában a deliktuális kártérítési szabályokkal egyezően. Ahogy azt már fent említettük a Ptk.-nak a szerződési jogot érintő egyik legfontosabb újítása viszont abban állt, hogy szétválasztotta a kontraktuális és a deliktuális kártérítést, az előbbit objektív alapra helyezve. Az elhatárolás a joggyakorlat szempontjából azért is különösen fontos, mert a Ptk. egyúttal nem engedi meg a károsult számára a választás lehetőségét. Ha a felek között szerződéses jogviszony van – ahogy jelen esetben is – a jogosult a kárigényét csak szerződésszegéssel okozott kártérítés jogcímén (Ptk. 6:142. §) követelheti akkor is, ha egyébként a károkozás a szerződésen kívüli kártérítés tényállását is megvalósítja. Ezt a szabályt tartalmazza a Ptk. 6:145. §-a (ún. non-cumul elv). Ez egyben azt is jelenti, ha a károsult a szerződéses jogviszony ellenére szerződésen kívüli kártérítés jogcímén lép fel akkor keresete alaptalan lesz és azt el kell utasítani.

A BDT2018. 3878. számú ügyben is ez történt. Az eljáró bíróságok – helyesen – a sérelemdíj vonatkozásában is a kontraktuális felelősség kimentési szabálya alapján elemezték, hogy a park üzemeltetőjének felelőssége fennáll-e. A felperes az alperes által üzemeltetett fürdő létesítményben az úszógumi nélküli testcsúszdán, ülő helyzetben lecsúszva, a zárt, henger alakú csúszda oldalának ütközve balesetet szenvedett. A csúszdázás során itt megengedett testhelyzet a háton fekvő testtartás, szorosan a törzshöz szorított kezekkel. Erről a vendégek a csúszda induló oldalánál jól láthatóan kihelyezett piktogramokból tájékozódhatnak. A baleset időpontjában a csúszda megfelelőségi tanúsítvánnyal rendelkezett, rendeltetésszerű használatra műszaki szempontból alkalmas volt. A balesetet követően a felperesnél még aznap elmozdulás

nélküli kulcscsonttörését diagnosztizálták és úgynevezett nyolcas kötéssel stabilizálták a bal vállát. A felperes keresetében a testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi jogának megsértése miatt sérelemdíj és a baleset kapcsán bekövetkezett vagyoni kára megtérítésére kérte kötelezni az alperest. Igényének jogalapjaként a sérelemdíj tekintetében a Ptk. 2:52. §-át, vagyoni kárai vonatkozásában a Ptk. 6:519. §-át, 6:522. §-át és 6:527. §-át jelölte meg. A Szegedi Ítéltábla a felperes keresetét végül elutasította, mivel a felperes szerződésszegéssel okozott vagyoni kárának megtérítését – felhívás ellenére – deliktuális kárfelelősségi alapon terjesztette elő, vagyoni kárigénye ezért is alaptalan.

Az anyagi jogi változásnak a tényleges hatása ugyanakkor nehezen felmérhető, mert egyelőre kis számú közzétett eseti döntés található, amely a szórakoztató eszközök igénybe vételével kapcsolatban bekövetkezett károk megtérítésével érdemben foglalkozik. Az alábbiakban néhány irányadónak tekintett esetet próbáltam összegyűjteni.

A BDT2021. 4426. számú döntésben megjelenő esetben az alperes nem tudta magát kimenteni a kontraktuális kártérítési felelősség alól, „amennyiben ugyanis a vízicsúszdán a lecsúszás alkalmával a vendég balesetet szenved, az a csúszda üzemeltetése során az üzemeltető ellenőrzési körén belül eső körülmény, amelynek elkerülhetetlensége – az, hogy az üzemeltető által nem befolyásolható – nem mentesít a kártérítési felelősség alól.” A tényállás szerint az alperes által üzemeltetett csúszdapark inga csúszdáján a felperes maradandó fogyatékoságot eredményező balesetet szenvedett. Az alperes csúszdakezelő alkalmazottja észlelte, hogy a felperes az előírt gumigyűrűvel a csúszás megkezdésére készül, annak tényleges megkezdését azonban nem látta, mert éppen egy másik vendégnek segített. A csúszda igénybevételére vonatkozó súlykorlátozásnak megfelelő testsúlyú felperes az üzemeltető tájékoztatásának megfelelően gumigyűrűvel kezdte meg a csúszást. A tényleges csúszást a csúszda alkalmazottjai, vendégei nem látták, kamera nem rögzítette, arról a felperesnek nincsenek emlékei. A felperes a csúszás megkezdését követően a csúszda középső részéig jutott el, a csúszáshoz használt gumigyűrű érkezett csak meg a csúszda végéhez. A baleset következtében a felperes alsó végtagjai teljesen lebénultak, karjai károsodtak, vizelet és széklet ürítési zavara, kettős látása, pszichés károsodása alakult ki, állapotában javulás nem várható. Az inga csúszdán a használatbavételi engedély kiadásától a perbeli balesetig eltelt időben is történtek balesetek, amikor csúszás közben elengedték a gumikarikát, abból kiestek és a középvonalban található műanyagnak ütköztek. A perbeli esetben a felperes és az alperes között létrejött szerződés alapján a felperes a szolgáltatás díjának megfizetését és a csúszda igénybevételére vonatkozó szabályok betartását, míg az alperes e díj ellenében a balesetmentes csúszdázás lehetőségének biztosítását vállalta. Mivel a felperes a díj megfizetését követően vette igénybe az alperes szolgáltatását, amelynek során az alperes által üzemeltetett csúszdán szenvedett életveszélyt és maradandó fogyatékoságot eredményező súlyos balesetet, így az alperes szerződésszegése, mint a kontraktuális kártérítési felelősség alapja kétséget kizáróan megállapítható. A Ptk. 6:142. §-a alapján a felelősség alól az alperes csak akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. A Pécsi Ítéltábla rámutatott, hogy „a szerződésszegésért való felelősség alóli kimentés feltételrendszere a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott károkért való felelősség kimentési feltételeihez áll közel, és a „belső” vis maior esetében nem teszi lehetővé a felelősség alóli mentesülést. A szerződést szegő fél a kártérítési felelősség alól csak akkor mentesül, ha az elháríthatatlan körülmény az ellenőrzési körén kívül esik. Önmagában az, hogy a szerződést megszegő fél az adott körülményt nem képes befolyásolni, illetve nem képes arra hatást gyakorolni, nem eredményezi azt, hogy a körülményt ellenőrzési körön kívül esőnek kell tekinteni. Ebből következően ellenőrzési körbe eső lehet az olyan „belső” objektív körülmény is, amely a szerződésszegő által nem volt befolyásolható, és amely a gondos ellenőrzéssel sem volt elhárítható. Jelen esetben a felperes részéről rendeltetésellenes használat nem volt

megállapítható, az alperes nem bizonyította, hogy a baleset az ellenőrzési körén kívül eső okból következett be.” Kiemelte azt is, hogy „bár ennek vizsgálata külső, elháríthatatlan ok hiányában nem volt szükséges, az alperesnek számítania kellett arra, hogy lehet olyan vendég, aki a kapaszkodót bármilyen okból (pl. ijedtség, rosszullét, ügyetlenség miatt) elengedi, ez a szerződéskötés időpontjában előre látható körülmény volt. A szerződéskötést megelőzően is történt baleset a kapaszkodó elengedése miatt.”

A bírói gyakorlatból kiemelendő még a BDT2017.3719. számú eset, melyben az eljáró bíróságok a sérelemdíjigény vonatkozásában is a Ptk. 6:142. § alapján vizsgálták a kimentést. A tényállás szerint a felperes az alperes által üzemeltetett szállodában nyaralva le akart sétálni a szállodához tartozó tóparti stéghez az odavezető kikövezett sétányon, azonban elesett a lejárat keresztező (árvízvédelmi okokból elhelyezett), homokzsákokból álló védgáton, és emiatt részleges bokaszalag-szakadást szenvedett. Noha a védgátat nem a szálloda létesítette, hanem az önkormányzat, mindkét eljáró bíróság megállapította az alperes szerződésszegését és a szerződésszegéssel okozott károk megtérítéséért való felelősségét, azaz a kimentés (a 6:142. § alapján) nem volt sikeres. A bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy az alperes kezdeményezhette volna a gát részleges megbontását, vagy hozhatott volna olyan biztonsági intézkedéseket (pl. figyelmeztető tábla kihelyezése, segítő személyzet alkalmazása), amelyek segítségével a károsodás megelőzhető lett volna, netán átjárót helyezhetett volna el a homokzsákok felett, így biztosítva a partra történő biztonságos lejutást. Mivel nem így tett, felelősséggel tartozik a felperes által elszenvedett károkért.

A Kúria Pfv. 20.631/2021/7. számú határozatában egy csúszdás légvárral kapcsolatos kártérítési igényt vizsgált. A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes egy születésnap rendezvényen vett részt, amelyet az alperes üzemeltetésében lévő játszóházban tartottak. A születésnap rendezvényt V.K. rendelte meg, és fizette ki 17 személy részére, akik – köztük a felperessel – 8 évesek voltak, és a rendezvényen ingyenesen 3 kísérő vett részt. Nevezett a Megrendelőlap születésnap rendezvényre elnevezésű okirat aláírásával kifejezetten elismerte a Házirend átvételét és elfogadását. A Házirend tartalmazta, hogy felnőtt kíséret nélkül a 8 év alatti gyermekek egyáltalán nem, a 8. életévüket betöltött gyermekek pedig csak a szülő írásban adott engedélyével léphetnek a játszóházba. A Házirend rögzítette, hogy a játszóház nem vállal felelősséget a felügyelet nélkül hagyott gyermek épségéért és az általa okozott esetleges károkért; a játszóház szolgáltatásait mindenki a saját (gyermek esetében kísérője) felelősségére veheti igénybe. Az alperes a Házirendben figyelmeztette a vendégeket, hogy a játékon lévő kiírásokat az esetleges balesetek elkerülése és a saját testi épségük érdekében vegyék figyelembe, ellenkező esetben az animátor felszólíthatja a vendéget a játék elhagyására. Emellett a Házirend szerint a játékok nem rendeltetésszerű használatából fakadó balesetekért, kellemetlenségekért a játszóház felelősséget nem vállal. A felperes a játék során felment a csúszdás légvárra, azon lecsúszott, majd egy ismeretlen, nem a születésnap rendezvényre érkezett vendégekhez tartozó gyermek rácsúszott a felperesre, akinek ennek következtében a jobb bokája eltört. A bíróságok a felperes keresetét elutasították. A felek jogvitájában ugyanis a Ptk. 6:142. §-a alapján kellett dönten. Ennek során a felperes állítása szerint az alperes nem teljesítette az egyik szerződéses kötelezettségét, mivel az ugrálóvár használata során elmulasztotta a szakszerű felügyelet biztosítását, ezért a felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy a légvár használatánál is az alperesnek kellett volna megfelelő felügyeletet biztosítania, ezt azonban elmulasztotta, és a baleset ezzel okozati összefüggésben következett be. A bíróságok egyetértettek abban, hogy a szerződés részét képező Házirend szerint a játszóház szolgáltatásait mindenki a saját (gyermek esetében kísérője) felelősségére veheti igénybe, és abban az alperes a felügyelet nélkül hagyott gyermek épségéért nem vállalt felelősséget. A keresetben állított felügyeleti kötelezettséget a Házirend az animátorok feladataként sem határozott meg, és az abból – a hivatkozott figyelemfelhívásban említett – jogosultságukból sem volt levezethető, hogy rendeltetésellenes használat esetén a vendéget felszólíthatják a játék

elhagyására. Mindezek alapján azt állapították meg, hogy a felperes a szerződés általa állított tartalmát bizonyítani nem tudta, így a bizonyítás sikertelenségét a terhére kellett értékelni. Mivel az alperes az állított szerződésszegést nem követte el, szerződésszegés hiányában pedig nincs olyan magatartás, amellyel összefüggésben vizsgálni kellene a felperest ért sérelem és kár tekintetében az okozati összefüggést.

6. Összefoglalás

A Ptk. indokolása szerint a régi Ptk.-tól eltérően a törvény nem bízta a gyakorlatra annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy miként kell megítélni a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősséget, ha a szerződésszegés egyben deliktualis felelősségi tényállást, tipikus esetben veszélyes üzemi felelősségi tényállást is megvalósít. A törvény egyértelműen kizárja az igények kumulációját: a jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben csak a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti.

Ugyanakkor, ahogy azt Vékás Lajos találóan összefoglalja: „A Ptk. szerinti gyakorlat megerősíti azt az eredeti törvényhozói koncepciót, amely szerint a Ptk.-ban a szerződésszegésért való kártérítési felelősség kimentési feltételrendszere – eredményében – nem különbözik a fokozott veszéllyel járó felelősség alóli kimentés feltételeitől. [...] fenntartás nélkül kimondható tehát: a megszigorított szerződésszegési kártérítési felelősség alól ugyanolyan nehezen lehet mentesülni, mint a veszélyes üzemi felelősség alól.”²¹

Ebből következően tehát az a korábbi szabályozás mentén kialakult bírói gyakorlat, amely a veszélyes üzem körébe sorolt szórakoztató eszközök által okozott károkért való felelősség kérdéseit taglalta, a továbbiakban is alapvetően irányadónak tekinthető. A jelenlegi kontraktuális felelősség mércéje ugyanis a jogalkotó kifejezett szándéka szerint megfeleltethető a korábbi – és jelenlegi – veszélyes üzemi felelősséggel kapcsolatos mércének. Az azokban az esetekben kifejtett elvi megállapítások azonban, amikor egyes szórakoztató tevékenységeket a korábbi bírói gyakorlat az általános kárfelelősséget megalapozónak tekintett, a továbbiakban nem teljesen tarthatóak fenn. Ezzel együtt nem is vethetőek el teljesen, hiszen azok a tényállási elemek, amelyek a korábbi deliktualis felelősséget is megalapozták, nyilvánvalóan a jelenlegi szigorúbb kontraktuális felelősség alapjául is elfogadhatóak. Várható ugyanakkor, hogy míg korábban a joggyakorlat hangsúlyos kérdése volt a veszélyes üzemi minőséggel kapcsolatos kérdések vizsgálata, a jövőben e jogesetek központi kérdése már inkább csak a felelősség alóli mentesülés lesz.

Ezzel együtt önmagában meglepő, hogy egyelőre a szerződésszegés lényeges elemmé válása ellenére alig található olyan közzétett eseti döntés, amely a szerződéssel kapcsolatos kérdéseket taglalná. A szerződéses viszony megjelenése ugyanis véleményem szerint új megvilágításba helyezhet alanyi és tárgyi kérdéseket egyaránt.

Alanyi szempontból ugyanis a szórakoztató eszközök igénybe vétele során jellemző a harmadik személy javára szóló szerződés, ahol elválík a szerződést kötő és ellenszolgáltatást nyújtó személy, és a szórakoztató szolgáltatás igénybe vevőjének, így a károsultnak a személye. Gyakori továbbá az is, hogy a károsult korlátozottan cselekvőképes kiskorú, a szerződést kötő személy pedig a felügyeletére jogosult és köteles, a nevében eljáró nagykorú gondozója.

Tárgyi oldalról pedig felértékelődik a jogviszony tartalma is, hiszen a szerződéses kötelezettségeket nem az elvárhatóság, hanem a konkrét jogviszony határozza meg, ami nem egyszer általános szerződési feltételekben (pl.: házirendben) jelenik meg. E feltételek pedig a

²¹ VÉKÁS i.m. 561-562

Ptk. szabályai szerint bővebb rendelkezéseket tartalmazhatnak a felelősség korlátozásával és kizárásával kapcsolatban is. Ugyanakkor legtöbbször e blanketta szerződés fogyasztói szerződésként jön létre, ami viszont további kérdéseket vethet fel mind az egyes kikötéseknek a szerződés részévé válásával, mind az érvényességével kapcsolatban. Ebből eredően véleményem szerint a szórakoztató eszközökkel kapcsolatos jogviták új szempontokkal „gazdagodhatnak”, aminek azonban jelenleg még az eseti döntésekben nem találtam nyomát.

9. Irodalomjegyzék

BENEDEK Károly - GELLÉRT György: *A régi Ptk. Magyarázata*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1992.

CSÉCSY Andrea: Speciális felelősségi alakzatok a Ptk.-ban. A veszélyes üzemi felelősség. In: FÉZER Tamás (szerk.): *A kártérítési jog magyarázata*, Budapest, CompLex Kiadó, 2010.

CSEHI Zoltán (szerk.): *Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata. Kommentár a 2013. évi V. törvényhez*. Budapest, Menedzserpraxis, 2014.

FUGLINSZKY Ádám: *Kártérítési jog*, Budapest, HVG-ORAC, 2015.

KEMENES István: A kontraktuális kártérítés egyes kérdései, *Magyar Jog*, 2017/1.

LESZKOVEN László: *Szerződésszegés a polgári jogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2018.

MENYHÁRD Attila - VERESS Emőd: Kontraktuális felelősség a magyar és a román polgári jogban, *Magyar Jog*, 2020/5.

MISKOLCZI BODNÁR Péter: Kontraktuális és deliktuális elhatárolásának nehézségei. In: BÍRÓ György- SZALMA József (szerk.): *Kötelmi jogi kodifikációs tanulmányok*, Miskolc, Novotni Kiadó, 2005.

MOLNÁR Nikolett: Mennyire gyakoriak a vidámparki balesetek? *Magyar Nemzet*, 2023.08.16.

PETRIK FERENC (szerk.): *Polgári Jog I-IV.- új Ptk.- Kommentár a gyakorlat számára*, Budapest, HVG-ORAC, 2016. (online Jogkódex hozzáférés)

PUSZTAHELYI Réka: Igényhalmazatok a szerződésszegési jogkövetkezmények rendszerében, különös tekintettel a Ptk. 6:145.§-ára, *Pro Futuro*, 2016/2.

SZALAI Ákos: Veszélyes üzemi felelősség – joggazdaságtani hatások. *Állam- és Jogtudomány*, 56. évf. 4. sz.

TÓKEY Balázs, in: Fuglinszky Ádám - Tókey Balázs: *Szerződési jog különös rész*, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2018.

VÉKÁS Lajos: *A 6:142. §-hoz fűzött kommentár*. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2018.

VÉKÁS Lajos: *Szakértői javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*, Budapest, Complex Kiadó, 2008.

ZÖDI Zsolt: Precedenskövetés és jogszabály-értelmezés. *Állam- és Jogtudomány*, 2014/3.

WELLMANN György (szerk.): *Polgári Jog I-IV.- új Ptk.- Kommentár a gyakorlat számára*, Budapest, HVG-ORAC, 2023. (online Jogkódex hozzáférés)